

Etablering av ekspressivt og reseptivt språk hos barn med autisme og utviklingshemming

Astri Valmo

Kim Liland

Senter for Tidlig Intervensjon (STI)

Etablering av ekspressivt og reseptivt språk hos barn med autisme og utviklingshemming

Eller: Hvordan snakke om verbal atferd til personer som ikke er atferdsanalytikere

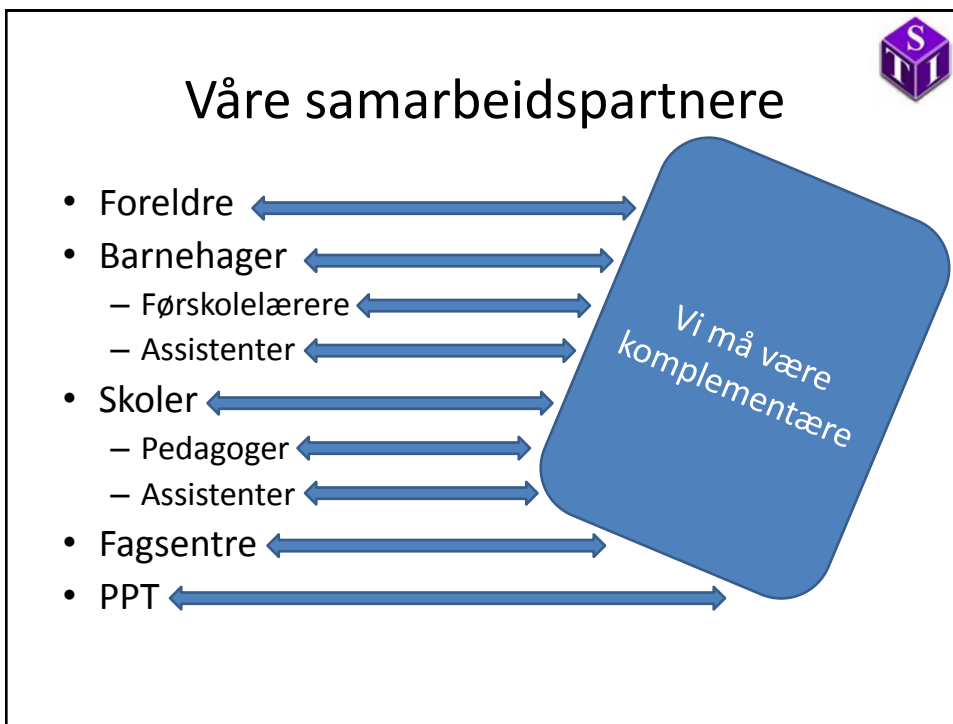
Hva vi skal si noe om

- Vår målgruppe
- Våre samarbeidspartnere
- Verbal atferd sett fra et tidlig intervensjons perspektiv
- Hva må være på plass før vi begynner
- Eksempler på programområder
 - Videoeksempler

Vår målgruppe

- Barn med gjennomgripende utviklingsforstyrrelse
- Barn med utviklingshemming
- Barn med språkforsinkelser
- Barn med spesifikke språkvansker

Verbal atferd sett fra et tidlig intervensjons perspektiv

Eller: Sånn som vi ser det på STI

Løvaas (2003)

Språktype	Stimulus	Respons
Reseptiv	Verbal	Non-verbal
Ekspressiv	Non-verbal	Verbal
Konversasjon	Verbal	Verbal

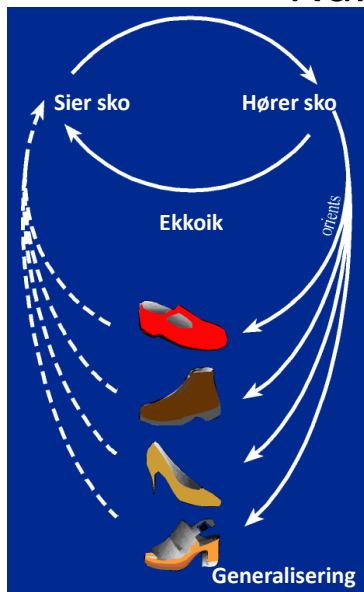
Skinner (1957)

Reseptiv	Ekspressiv	Konversasjon
Lytteratferd	Mand	Intraverbal
	Tact	Autoclit
	Ekkoik	

Barn med autisme er ikke
trente lyttere.

Naming

Barn med autisme

- Matching (identisk/uidentisk)
- Matching av kategorier
- Verbal imitasjon
- Reseptiv benevning (sko, farger)
- Enkle beskjeder
- Ekspressiv benevning
- Mand – be om "sko"
- Egenskaper
- Funksjoner
- Adjektiver
- Årstider og vær
- Generalisering på hvert ledd
 - Personer, situasjoner og materiell

Hvordan går vi frem når
vi jobber med språk

*Eller: Hva må være på plass før vi
begynner å jobbe med språket*

Kartlegging

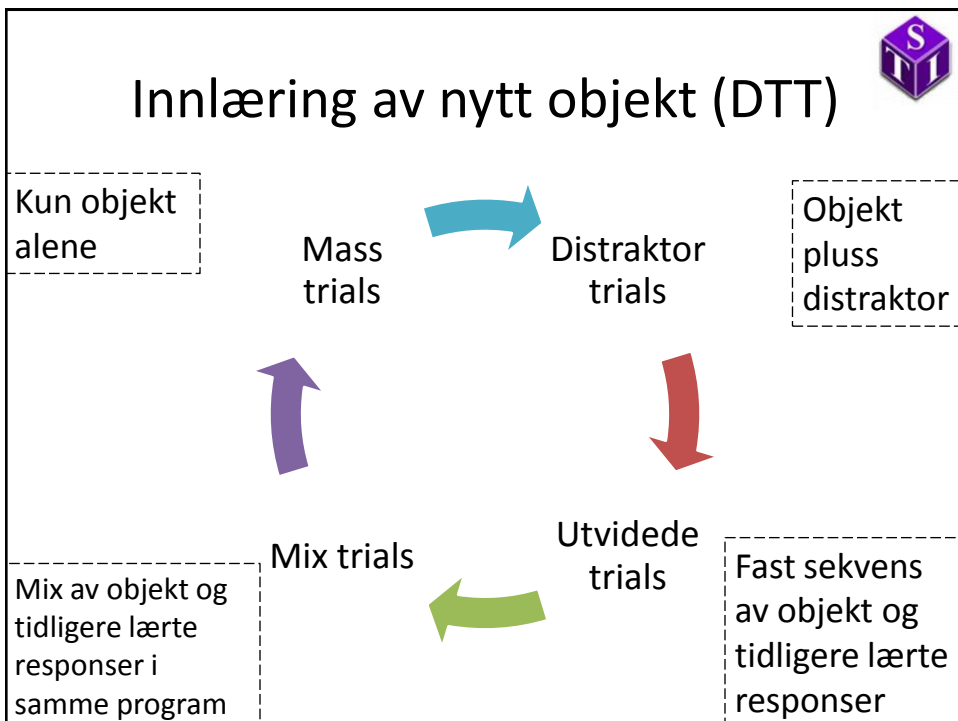
- Testing/kartlegging av ferdigheter før man setter i gang
 - VB-MAPP, ABLLS, MAF, CPQ
 - Vineland, Bayley og Stanford Binet
- Hva er barnets operante nivå?
 - For mye
 - For lite
 - Kan ikke

Motivasjon

- Komme i posisjon til å gi opplæring
- Treningen må være gøy
- 4T – modellen
- Forsterkerkartlegging
- Effektive forsterkere
- Systematisk bruk av forsterkning
- Forsterkningskjemaer

Prompt

- Flere alternativer til ulike prompter ved programmer som
 - Matching og imitasjon
 - Reseptiv benevning
- Ved ekspressiv benevning er det vanskeligere å prompte
 - Kan ikke håndlede barn til å si noe
- Viktig med plan for fading av prompt

Mestringskriterier

- Må alltid tilpasses det enkelte barn
- Når kan vi si at noe er lært?
 - 3/3, 5/6, 9/10, 19/20
 - First trial data, trial-by-trial data
- Generaliseringsvansker
 - Materiell, personer og situasjoner

Eksempler på programmer

Matching og imitasjon

Non-verbal operant atferd

- Grovmotorisk imitasjon
 - [Videoeksempel 1](#)
- Finmotorisk imitasjon
- Imitasjon med objekter
 - [Videoeksempel 2](#)
- Imitasjon av ansiktsmotorikk
- Matching 3d-3d
- Matching 2d-2d
- Matching 3d-2d
- Matching 2d-3d
- Matching ikke-identisk
- Matching kategori (Sortering)
- Matching egenskaper

Reseptivt språk (Lytteratferd)

- Auditiv diskriminasjon
 - Videoeksempel [3](#) og [4](#)
- Følge beskjeder
 - Ett ledd, to ledd, flere ledd
 - Videoeksempel [5](#) og [6](#)
 - Betingete beskjeder
 - [Videoeksempel 7](#)
- Reseptiv benevning
 - Identifisere objekter, egenskaper ved objekter, kategorier(klasser)
 - [Videoeksempel 8](#)

Verbal imitasjon (Echoic)

- Temporal kontroll
- Enkle vokaler og konsonanter
- Vokal og konsonantkombinasjoner
 - KV, VK, KVKK
- Enkle ord
- Setninger med to ord, tre ord, osv
 - [Videoeksempel 9](#)
- Kjeding av setninger
 - [Videoeksempel 10](#)

Ekspressiv benevning (Tact)

- Ekspressiv benevning av:
 - Objekter
 - [Videoeksempel 11](#)
 - Bilder
 - [Videoeksempel 12](#)
 - Handlinger
 - Egenskaper
 - Kategorier
 - Abstrakte begreper

”Be om” (Mand)

- Det å kunne be om noe på en funksjonell måte
 - [Videoeksempel 13](#)
- Tilrettelegging av miljøet
 - Incidental teaching
- Mand for oppmerksomhet
 - Sosiale forsterkere
- Mand for informasjon
 - Spillet – Gjett hvem

Konversasjon (Intraverbal)

- Svare på enkle spørsmål
- Svare på faktaspørsmål
 - [Videoeksempel 14](#)
- Svare på spørsmål fra en historie
 - [Videoeksempel 15](#)
- Gåter
 - [Videoeksempel 16](#)
- Samtaleprosjekt på STI

Avslutningsvis

- For å presisere:
 - Vi følger ikke en på forhånd fastsatt mal
 - Opplæringen er alltid tilpasset barnet
- Dette har vært en kort gjennomgang av hvordan vi jobber med etablering av verbal atferd på STI
- Har vi tid til spørsmål?

Litteratur

- Leaf & McEachin (1999) A Work in Progress
- Maurice, Green & Luce (1996) Behavioral Intervention for Young Children With Autism
- Løvaas (2003) Teaching Individuals with Developmental Delays
- Skinner (1957) Verbal Behavior
- Horne & Lowe (1996) On the origins of naming and other symbolic behavior